Hunterian Add. 155

ORDINIS MEDICORVM

IN

VNIVERSITATE LIPSIENSI

H. T.

PROCANCELLARIVS

D. IOANNES CAROLVS GEHLER

ANAT. ET CHIR. P. P. O. FAC. MED. ASSESS. MIN. PRINC. COLLEGII COLL. SOCIET. OECON. LIPS. MEMBR. HON. CIVIT. LIPS. MEDICVS OBSTETRIC.

PANEGYRIN MEDICAM

AD D. XIV. NOV. cIↃIↃCCLXXXIII

INDICIT

De vteri in partu rupturam minitantis therapia

DISSERENS.

Cum nuper in ea, quam de vtero, in partu rupto, edidi, ſcriptiuncula de cauſis aeque ac de ſignis, quae matricis, foetus expulſionem molientis, dilacerationem vel futuram praeſagire, vel iam factam certiſſime indicare ſoleant, ſufficienter diſputatum ſit, quae tum ſupererant in hac noua ſcribendi opportunitate addere mecum conſtitui, atque breuiter dicere de iis, quae in tam graui malo, triſtiſſimaque parturientis ſorte obſtetricanti medico agenda eſſe videantur. Erit vero in quouis eligendo huius mali auxilio ſemper curatius reſpiciendum ad id, quod in dicto iam libello ſat luculenter, vt puto, a me fuit commonſtratum, eſſe nimirum veram et vnam rupturae vteri cauſam in ipſa eius vitiata quodammodo, varia de cauſa, textura ac fabrica quaerendam; atque omnes reliquas cauſas, quas copioſe plerique auctorum enumerant, ſiue iſtae a foetus incongruo ſitu aut capitis eius nimia mole, ſiue ab aliis extra vterum deprehendendis a naturali indole recedentibus rebus pendeant, ad id cauſarum genus eſſe referendas, quod *occaſionales* pathologis dictas in ſe comprehendit. Satis enim ſuperque, experientia teſte, conſtat, ex his cauſis omnibus vnam alteramue, vel haud raro plures ſibi ſimul iunctas, ſaepenumero ab obſtetricantibus in tali partus negotio obſervari, quod, licet iuſto lentius omnino procedat, absque tamen matricis disruptione perficitur atque a ſola natura finitur; hinc dilucide

omni-

omnino apparet, ſingulam earum efficiendo tanto malo imparem omnino eſſe, niſi iam alia quaedam, quam *praediſponentem* dicere ſolent artis medicae magiſtri, in ipſa vteri fabrica adſit, quae viſceris huius in hoc alioue loco nimiam diſtenſionem indeque oriundam extenuationem fieri permittat. Neque tamen ideo ſuaſor vnquam exſtiterim, has modo dictas a viris in arte peritiſſimis recenſitas cauſas prorſus negligere, aut in decernendo ferendi auxilii genere eas nullo modo attendere, cum lubenter confitear, poſſe eas, modo mature cognoſcantur, haud raro rumpendi vteri metum iniicere, atque ſic obſtetricantem monere, vt ſtatim apta methodo cauere ſumma animi contentione allaboret, quo minus, quam partus minitatur, dilaceratio haec adeo extimeſcenda eueniat.

Erit vero in tam diro tantique diſcriminis pleno malo id ſedulo curandum artifici, vt vel, quod omnino praeſtat, de illo, ex certis ſignis futuro cognito, variis in vſum vocatis artificiis auertendo cogitet; vel, ſi iam disruptum vterum eſſe intellexerit, omnes cauſas, quae adhuc tam matris quam foetus vitae maxime inſidiantur, apte et, quam poteſt fieri, ocyſſime remouere annitatur, vel certe diriſſimis, quae hoc malum concomitari ſolent, ſequelis obuiam ire ſollicite ſtudeat. Ad quod conſilium rite exſequendum, optandum omnino eſſe quilibet harum rerum peritus facile perſpiciet, vt ſint certa ac indubitata ſigna, ex quibus ominari vereque praedicere artis gnari poſſent, imminere absque dubio nunc vteri, foetus expellendi cauſa ſe valide contrahentis, rupturam: quo, iis detectis, valeant tollere cauſas huic contractioni, aut potius foetui prorumpenti, reſiſtentes, atque hac ratione futuram vteri dilacerationem multo faciliori negotio auertere, quam poſtea, rupto iam vtero, parturientem certiſſimae fere morti eripere. Longa enim docuit experientia, vix vnam, cui hoc malum acciderit, vitae periculo fuiſſe ſubtractam. Duo mihi tantum

nota

nota ſunt felicioris huius ſortis exempla, vnum ab HEISTERO relatum, alterum in Gallorum diario, *Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie* cet. a cel. ROVX commemoratum. Sed licet amplum poſſis horum ſignorum catalogum a CRANZIO, in ſaepius iam a nobis nominato libello, conſignatum invenire, dolendum tamen eſt quam maxime, haec omnia ita omnino eſſe comparata, vt celeberrimi et in artis obſtetriciae vſu exercitatiſſimi Viri, quorum vnum BAVDELOCQVIVM nominabo, merito contendant, anceps modo et dubium poſſe ab illis peti ferendae opis aut certe praeſtandae prophylacticae curationis conſilium. Quod et ipſe CRANZIVS aperte fatetur, cum §. XXIII. ita differit: *ſi tanta in ſignis huius caſus allucinatio, ſi eiusdem cauſae multiplex eventus eſſe poteſt, merito dubitare ſubit, an ab hac cauſa rumpendi vteri prophylaxis poſſibilis?* Neque fallacem hanc et dubiam ſignorum horum indolem tollere mihi videtur ſummus ille vir adiecto, quod irreuocabile dicit et omnem dubitationem diluere putat, praecepto, quo nimirum ſtatuit: *in caſibus, in quibus, etiam bene conformata pelui, capitis infantis vaſtitas difficultatem partui adfert, cum euidentibus rumpendi vteri ſignis* (ſed qualia quaeſo putat eſſe vere euidentia?) *partus a natura ſperari citra culpam non poteſt, nec citra ignorantiam debet.* Licet enim exiſtimet in tali caſu natam ex bene conformata pelui felicioris partus ſpem inanem eſſe ac lubricam, fuiſſe tamen permultos infantes, vaſta quibus ac ingens erat capitis moles, lente quidem, ſaluos tamen et illaeſos, a naturae viribus, absque vteri dilaceratione e matris gremio propulſos, multorum ſeculorum comprobat experientia. Aſt ſi acceſſerit nimiae capitis craſſitiei mala oſſium peluis forma, qua in primis ſuperior cauitatis eius apertura adeo compreſſa et coarctata ſit, vt nullo modo caput transprimi a viribus maternis, nec forcipe prehenſum protrahi queat, tunc eſſe omnino ſumma cum veri ſimilitudine vteri rupturam metuendam, nemo facile in dubium vocare audebit. In tanta ergo ſignorum, quae imminentem rupturam praeſagire poſ-

 ſunt,

ſunt, fallacia, certe non vni fidendum erit, ſed omnia colle-cta probe ponderanda ſunt, atque inde quid ad ſaluandam matrem ac prolem ſuſcipiendum ſit, definiendum.

Commemoranda hinc eſſe nunc ea videntur celebrium virorum conſilia, quibus poſſe auerti funeſtam hanc vteri plagam exiſtimant. Videmus vero duplicem viam ingredi artis principes, cum vel adhibitis ex pharmaceutico fonte variis medicamentis huius mali cauſis occurrere tentant; vel, ſi huic medicinae locus non concedatur, manu aut ferramentis tollere ac removere cauſas occaſionales ſuadent. Ne nimis longus ſim, trium tantummodo virorum in arte clarorum, LEVRETI, CRANZII, BAVDELOCQVII praecepta addam, quibus poſſe hanc mali, ſaepius dicti, prophylacticam curationem optime praeſtari aſſerunt.

LEVRETVS omnium primus fuit, qui de prophylaxi rupturae vteri quaedam tradidit. In larga venaeſectione, qua tantam ſanguinis copiam parturienti ſubtrahere ſuadet, vt ea tandem animo linquatur, praeſtantiſſimum huius mali praeſidium quaerit. Neque tamen hoc tanti in arte obſtetricia praeceptoris conſilium huic indicationi aptum, mihi certe, videtur. Primo enim vt de ſigno mali imminentis, quod ipſi certiſſimum ac pathognomicum eſt, dicam, quodque in violentiori quodam infantis ad vterum ſuccuſſu atque inde enato parienti circa epigaſtricam regionem ſummi doloris ſenſu ponit, illud aeque incertum ac lubricum eſſe, quam omnia, de quibus ſupra iam dictum eſt, quiuis obſtetricantium fatebitur. Et ſi enim, aquis adhuc ſtantibus, vt aiunt, talis in vtero foetus motitatio vehementior percipitur, non ſtatim tantum extimeſcendum eſſe malum exiſtimauerim, ſed potius hoc viuidiori motu, licet parienti ille moleſtus ſit ac dolorificus, de vita foetus ſuperſtite me certiorem reddi gauderem. Si vero, rupta iam aquarum veſica, liquor amnii effuſus fuerit, vix veroſimile erit, vt in

priori libello iam monui, poſſe infantem, ab vtero arcte compreſſum, ita pedibus ſuis calcare matricem, vt metuenda ſit, ab hoc ſuccuſſu oriunda, vteri dilaceratio. Ipſum deinde adeo laudatum inſtituendae venaeſectionis remedium vix poterit, mea quidem ſententia, timendi mali cauſam vllo modo tollere; cum euacuatis hoc modo ſanguiferis vteri vaſis, eius compages mollior nunc et extenuationi nimiae non ſolum multo aptior fiat, ſed et tanta ſanguinis iactura parientem adeo debilitet, vt vix ad foetum propellendum ipſi vires ſuperſint. Hinc, certe in quibusdam caſibus, nocere magis quam prodeſſe venaeſectionem adeo largam putauerim. BAVDELOCQVIVS remouendis cauſis, vteri fiſſuram efficientibus, apta interdum eſſe cenſet, balnea; fotus; fomentationes; iniectiones in vaginam muliebrem e mucilaginibus variis compoſitas: poſſeque iis harum cauſarum varias vel prorſus tolli, vel certe tantopere infringi, vt contrahenti vtero tam valide amplius reſiſtere nequeant, exiſtimat. Licet vero non negauerim emollientium vſu, inprimis ſi ad ipſum locum, qui ob nimiam ſuam, a diuerſa cauſa ortam, duritiem, e. g. ſcirrhoſam aut calloſam indolem, orificii vterini dilatationem impedit, applicari haec dicta pharmaca poſſunt, iſtas partes omnino laxari ac diſtenſioni neceſſariae fieri aptiores, quae antea nimium reſiſtentes rupturae vteri veram cauſam mirum in modum augebant; cum tamen fieri nequeat, vt eorum vi vteri ipſius compages non ſimul emolliatur, nocere mihi ea omnino videntur eodem modo, vt mox de venaeſectione monitum fuit. Hinc nunquam hiſce e pharmaciae fontibus hauſtis tanti mali praeſidiis fidendum eſſe autumo, ne eorum vſu verum auxilium nimis diu differatur. Quilibet enim, vel me non monente, perſpiciet facile, eſſe omnem ſalutis ſpem in eo ponendam, vt, quam poteſt fieri ocyſſime, foetus, cui exitus ex vtero, a validis, quae adeſſe percipiuntur, contractionibus matricis expectandus, denegatur, arte a perito obſtetricante protrahatur, ne nimia in loco vteri adfecto extenſio vlterius

rius

ſuperare nequeat, huius chordae disſciſſio prodeſſe, vix tamen exiſtimauerim, poſſe a tali chorda tantam fieri foetui prorumpenti reſiſtentiam, vt contrahens ſe vterus findi ac dilacerari queat.

Expoſitis nunc quae de prophylaxi rupturae vteri dicenda erant, eſſent commemoranda ea, quae ſi iam ruptus vterus, foetusque, vt plerumque fieri ſolet, in abdominis cavum prolapſus fuerit, obſtetricanti ſuſcipienda ſint, ad matrem foetumque, ſi fieri poſſit, ſaluandos. Quae tamen, cum altioris omnino indaginis ſint, quam, vt in ea, quae nobis ſupereſt libelli anguſtia queant ſatis explanari, ſubſiſtamus hic, proxime de iis paulo fuſius et curatius acturi.

Commendandus enim nunc eſt publice:

VIR

CLARISSIMVS ATQVE DOCTISSIMVS

GVILIELMVS AVGVSTVS HEISTERBERG

MEDICINAE BACCALAVREVS DIGNISSIMVS

qui, per ſex integros annos in Noſtra academia commoratus, laudabili aſſiduitate in id incubuit, vt ſolidam ſibi rerum medicarum cognitionem compararet. qua bene riteque inſtructus non modo ad ſummam medicae artis dignitatem cum laude adſpirare, ſed et editis legitimis ſpeciminibus et impetrata a nobis artis exercendae facultate, ciuibus ſuis inſeruire eorumque ſanitatem tueri poſſet. Quod, quam iuſte a nobis factum ſit, luculenter perſpiciendum erit ex iis, quae de vita

ſua

ſua hucusque peracta nobis ipſe expoſuit, quaeque pro more recepto hic breuiter recenſenda ſunt:

Eſt mihi, inquit, natale ſolum tractus Saxoniae montanus; ibi in oppido OEDERAN *dicto, anno huius ſeculi* LVII. *d.* XVIII. *Februarii lucem conſpexi. Suſcepit me pater, ad cineres vsque deuenerandus,* HENRICVS GVILLELMVS *Med. Doctor. praxin medicam ſumma cum laude, et omnium ciuium ſuorum plauſu exercens, ex matre* IOHANNA ELEONORA, *e gente* POERNERIANA. *De quorum dilectiſſimorum ac cariſſimorum parentum vita, per diuinam gratiam adhuc ſuperſtite, maximopere omnino laetor, nihilque noui, quod me magis felicem reddere, aut optabilius mihi contingere poſſit. Factum enim eſt eorum prouida cura indeſeſſoque ſtudio, vt optimis tam cultus diuini numinis, quam bonarum artium literarumque fundamentis, in Scholis Senatoriis patriae vrbis aeque, ac domeſticorum praeceptorum fideliſſimis inſtitutionibus inſtruerer ac munirer. Cl. nimirum* RVHMOR *Rector Scholae Oederanenſis tum optime meritus, cuius mortem lugeo ac ſemper lugebo, ſumma cura ac fide mihi religionis, geographiae, hiſtoriae, latinae linguae elementa, morumque regulas tradidit, ac praeterea me tot tantisque beniuolentiae et propenſi animi teſtimoniis exornauit, vt laetus gratusque meus animus, quibus in me collata ab eo beneficia ſatis praedicare debeat verbis, prorſus neſciat. Commemoranda quoque ac laudanda eſt praeſtita mihi beniuolentia Ampll. Virorum M.* SCHOENHERRI *et*

WILLISCHII, *oppidi patrii Cantoris, quorum vterque latinae aeque ac graecae linguae cognitione me erudire ac inſtruere fideliſſime anniſus eſt. Quo autem magis ad altiora ſtudia literarum tractanda ſenſim praeparari queam, Optimi parentis iuſſu Fribergam Hermundurorum me contuli, atque in florentiſſimo huius vrbis gymnaſio Cll. virorum* BIEDERMANNI, IÜNGERI, HVEBLERI *et* HECHTII *inſtructione, in omnibus, quae ad humanitatem pertinent, literarum generibus vſus fui. Tandem anno LXXVII almam hanc muſarum ſedem petii, et a demortuo* BELIO *academiae faſces tunc temporis tenente, in ciuium academicorum numerum receptus ſum. Audiui in hac literarum vniuerſitate Cl.* ZWANZIGERVM *Logicam et Metaphyſicam; Cl.* WIELANDVM, *Phyſicam; et Exc.* ERNESTIVM *auctores quosdam claſſicos explicantes. Hiſtoriae eccleſiaſticae cognoſcendae cauſa adii S. V.* BVRSCHERVM. *Vt tandem propius ad medicae artis ſtudium, cui me totum fouere patris optimi exemplum excitabat, accederem, Botanices, Anatomiae, Materiae medicae ſcientiam hauſi ex Magn.* BOSII *et Exc.* POHLII *iun. inſtitutione. In Chemia rationali, Therapia ſpeciali, medicamentorum apparatu penitius cognoſcendo me erudiuerunt Exc.* LEONHARDI *iun. nunc in Vitebergenſi academia Prof. Publ. Ord. et Exp.* GALLISCHIVS' *cuius praematuram mortem mecum omnes ingenui dolent quam maxime. Magn.* PLAZIVM, *Venerandum Senem et Facultatis medicae Decanum maxime ſpectabilem ducem me habuiſſe in Therapia*

vtra-

vtraque, Medicina forenſi, Hiſtoria medicinae, et arte medicamenta tam externa, quam interna rite adplicandi in maxima felicitatis meae parte pono; gratusque praedico ſumma huius egregii Viri in me collata beneficia; totque ac tanta beniuolentiae documenta, vt cum ad ea remuneranda omnis gratiarum actio verbis expreſſa impar profecto ſit, eam intra grati pectoris ſenſum reſeruabo. Id certe ſpondeo atque in me recipio, huius ſummi atque obſeruantiſſime colendi Fautoris, et ſplendidiſſimae ſuae familiae memoriam, quoad viuam, mihi fore indelebilem ſanctiſſimamque. Exc. POHLII *b. m., cuius cineres adhuc ſummo cultu veneror, praelectionibus pathologicis interfui. Exc.* GEHLERVM *in Phyſiologia, Anatome et doctrina de morbis oculorum praeceptorem elegi. Ex inſtitutionibus fideliſſimis atque ſolidiſſimis Exc.* KRAVSII, *Praeceptoris et Fautoris pie deuenerandi, pathologicis, therapeuticis, chirurgicis et clinicis inſignes in me redundaſſe atque vberrimos fructus, gratus profiteor. Magn.* PLATNERVM *Logicam, Metaphyſicam, Philoſophiam moralem, Anthropologiam, Diaeteticam, Phyſiologiam et Medicinam forenſem explicantem, ſumma cum animi voluptate audiui. Exc.* HAASIO *humani corporis oeconomiam illuſtranti adſedi, ipſique permultum in arte cadauera apte diſſecandi debeo. Exp.* LEONHARDO *ſen. praeterea maximas ago habeoque gratias, pro ea, qua me ornare cognitionemque meam in ipſo artis vſu firmare ſtuduit beniuolentia, eo, quod aegros viſendi largam mihi conceſſerit copiam.*

His omnibus ac ſingulis per omne vitae meae tempus ſumma obſeruantia colendis Fautoribus et Patronis diuinctiſſimum profiteor animum, ſancteque polliceor, me tantorum beneficiorum, quibus me dignum iudicarunt, nunquam non fore memorem. Mulcet et animum meum dulcis recordatio ſummi fauoris, quo exhilaratus ab Ordine medicorum gratioſo, ſtipendio Quellmalziano per tres annos frui potui.

Menſe Maio anni LXXXI poſt ſuperatum primum examen Baccalaurei honores in me contulit beniuole idem Ordo venerabilis; quibus condecoratus praelectiones pro more antiquo publice: de morbis viarum lacrymalium, *habui. Nuper tandem ad alterum, practicum quod vocant, examen admiſſus ſummos in arte medica honores capeſſendi veniam benignisſime impetraui.*

Quam vt ipſi concederemus, effecit omnino Noſter apte ſatis ad quaeſtiones propoſitas reſpondendo; atque ſic conquiſitae ſuae in doctrinis medicis ſcientiae copiam bene ac luculenter comprobando.

Supereſt nunc, vt vltimum praeſtet, quod leges academicae poſcunt, officium, atque publice Diſſertationem inauguralem contra aduerſarios defendat. Faciet id ſequenti die Veneris ſub Magnif. Ordinis Noſtri Decani, Fautoris Venerandi, praeſidio de *humoribus morborum cauſis* diſputaturus. Quo certamine docto finito et ego faciam, quod mei muneris eſt, et tribuam Ipſi, inſtructus clementiſſime Procancellarii auctoritate, merita doctrinae ac diligentiae ſuae praemia; daboque Licen-

Licentiam, Doctoris in arte noſtra gradum capiendi. Rogo igitur obſeruantiſſimis atque humaniſſimis precibus RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM; PRINCIPES CELSISSIMOS; COMITES ILLVSTRISSIMOS; VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES; GENEROSISSIMOS NOBILISSIMOSQVE VNIVERSITATIS NOSTRAE CIVES, vt huic ſolennitati intereſſe, eamque praeſentia ſua ſplendidiorem facere, meque iterum: *de nimia ſanitatis cura ſaepe noxia* differentem beniuole audire velint: cuius fauoris Ordini meo mihique praeſtiti memoriam nunquam ex animo meo excidere patiar. P. P. Dominica XXI poſt Feſt. Trin. CIↃIƆCCLXXXIII.

LIPSIAE

TYPIS VIDVAE BVISCHELIAE.